

Fővárosi Ítéletábla

9.Pf.20.849/2022/2.

A Fővárosi Ítéletábla a dr. Kavocska Edit ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt **felperes** (felperes címe1) felperesnek – a kamarai jogtanácsos neve kamarai jogtanácsos által képviselt **Budapesti Fegyház és Börtön** (1108 Budapest, Kozma utca 13.) alperes ellen **személyiségi jogi jogsértés** miatt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2021. május 13. napján meghozott 19.P.20.912/2020/16. számú ítélete ellen az alperes 17. és 18. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

ítéletet :

A Fővárosi Ítéletábla az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperes marasztalását 200.000 (kétszázezer) forintra leszállítja, a keresetet egyebekben elutasítja. A perköltség, a szakértői díj és az illeték viseléséről szóló rendelkezéseket megváltoztatja, megállapítja, hogy az állam által előlegezett szakértői díj és kereseti illeték az állam terhén marad, és kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 107.365 (százhetezer-háromszázhatvanöt) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési és felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltóságát azzal, hogy fogvatartása során nem biztosította számára a jogszabályban előírt mozgásteret, a fogvatartás egy részében nem biztosította az elkülönített wc-t, továbbá hogy a betegsége kapcsán nem történt meg a megfelelő ellátása, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.400.000 forintot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperes személyes költségmentessége folytán 36.900

forint kereseti illetéket és 68.975 forint szakértői díjat az állam visel, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg külön felhívásra 160.943 forint szakértői díjat, továbbá megállapította, hogy 84.000 forint kereseti illeték az alperes személyes illetékmentessége folytán az állam terhén marad, egyéb költségeiket pedig a felek maguk viselik.

[2] A felperes testi épség megsértésére, illetve a homoszexuális párral történt együttes elhelyezésére alapított keresetét elutasította.

[3] A nem megfelelő elhelyezési körülményekre alapított kereset kapcsán megállapította, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bvtv.) 7. § (1) bekezdése által definiált büntetés-végrehajtási jogviszony alanyai az alperes, a végrehajtásért felelős szerv és a felperes, a fogvatartott. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 76. §-ában rögzített emberi méltóság sérthetetlen, korlátozhatatlan, annak lényeges tartalma érinthetetlen, az egyéb alapvető jogok, illetve személyiségi jogok a szabadságvesztés végrehajtása során a törvényben meghatározott korlátozásokkal érvényesülnek, azok a büntetés-végrehajtás rendjével összhangban gyakorolhatók. Jogszabályi rendelkezések megsértése nem feltétlenül valósít meg személyiségi jogi jogsértést, a fogvatartás összes körülményének figyelembevételével dönthető el, hogy az alperes aránytalan jogkorlátozással, az adott cél eléréséhez szükségesnél súlyosabb eszközök alkalmazásával hajtotta-e végre a felperes büntetését, vele szemben megalázó, embertelen bánásmódot alkalmazott-e. A 6/1996. (XII. 12.) IM rendelet 35. §-a szerint a zárkában lehetőség szerint önálló szellőzésű wc-t kell létesíteni, a 137. § (1) bekezdésének megfelelően pedig az elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre lehetőleg 6 m³ légtér és lehetőség szerint 3 m² mozgástér jusson. A (2) bekezdés alapján a mozgástér meghatározása szempontjából a zárka alapterületéből az azt csökkentő berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt területet figyelmen kívül kell hagyni. A 2015. január 1. napjától hatályos 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. §-a akként rendelkezik, hogy a zárkában elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre 6 m³ légtér és közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább 4 m² élettér jusson, a (2) bekezdés szerint az élettér kiszámításakor a zárka alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet – függetlenül attól, hogy ezek leválasztása megtörtént-e – figyelmen kívül kell hagyni. Az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI.13.) AB határozatával megsemmisítette a 6/1996. (VI. 12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdését, kiemelve, hogy a minimális élet-, illetve mozgástér biztosítása nélkül olyan túlszűfoeltság jön létre, amely megakadályozza az érintettekkel való emberhez méltó és őket adottságaiktól függetlenül megillető bánásmódot, így embertelen, megalázó büntetésnek minősül. Az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélezési gyakorlatából levezette, hogy a túlszűfoeltság megállapításánál alkalmazott mérce egyik objektív, számszerűsíthető eleme a fogvatartottak minimális élettérét 4 m²-ben meghatározó ajánlás. Amennyiben a rendelkezésre álló élettér a 3 m²-t sem éri el, az súlyos túlszűfoeltságnak minősül, amely önmagában megalázó bánásmód, a 3 és 4 m² közötti személyes tér esetén jellemzően a fogvatartás egyéb körülményeinek a túlszűfoeltsággal együttes hatása sértheti az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát. Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdése a meghozatalakor is ellentétes volt az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel, ezért a megsemmisítés időpontjától függetlenül sem alkalmazható a 2014. március 11. és 2015. március. 30. közötti időszakra. Ebből tehát az következik, hogy az alperesnek a teljes perbeli időszakban 4 m² mozgástérrel kellett volna a felperes részére biztosítani. Az alperes felróhatósága kapcsán az elsőfokú bíróság megállapította, nem vitás, hogy az intézet telítettsége a perbeli időszakban 130-140%-os volt, és az alperes arra is megalapozottan hivatkozott, hogy jogszabályi kötelezettsége volt a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által az intézetbe irányított személyek befogadása. Alaptalan azonban az az

okfejtése, mely szerint a befogadási kötelezettséget előíró jogszabályi rendelkezés egyúttal felhatalmazást is jelent a fogvatartottak zsúfolt körülmények közötti elhelyezésére. Osztotta az alperes azon érvelését, hogy a befogadási kötelezettség és az elhelyezés minimum standardja gyakorlatilag egymást kizáró, egyidőben teljesíthetetlen kötelezettségeket ró az alperesre. Ugyanakkor a törvényszék megítélése szerint az emberi méltóság alapvető jogának korlátozhatatlanságából kizárólag az következhet, hogy az annak megsértéséért viselt felelősség alól az alperest a befogadási kötelezettség nem mentesíti. Kiemelte a Kúria eseti döntésében kifejtetteket, mely szerint az elítéltek kizárólag a büntetés-végrehajtási intézetekkel mint önálló jogi személyiségű szervezetekkel állnak jogviszonyban, így közvetlenül az államot nem perelhetik. Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az adminisztratív befogadási kötelezettség és a személyiségi jogok megsértésétől való tartózkodás követelménye együttes teljesíthetetlenségében rejlő ellentmondás feloldása jogalkotói és nem jogalkalmazói feladat. A befogadási kötelezettség nem fosztja meg az alperes magatartását annak személyiségi jogokat sértő (emiatt jogellenes) voltától, egyúttal a személyiségi jogi jogsértés szubjektív következménye tekintetében sem kimentési ok. Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a felperes 2013. november. 13-tól 2014. július 9-ig az „A” objektumban 3 személyes zárkában volt elhelyezve 6 m²-en, ahol az illemhely függönnyel volt elválasztva, míg 2014. július 9-től 2016. május 17-ig a „B” objektumban 12 személyes zárkában 24 m²-en. Így összesen 919 napig volt olyan körülmények között, hogy a számára biztosított mozgástér a 3 m² minimumot, sőt, még a 2 m²-t sem érte el, ezért a túlszűfolt elhelyezéssel köztudomásúan együtt járó pszichés hátrányok, továbbá a jogsértő magatartás időtartama együttes értékelésével számára 700.000 forint nem vagyoni kártérítés indokolt.

[4] A felperes egészségügyi állapotával összefüggő ellátást kifogásoló kereset kapcsán rögzítette, hogy a felperes gyerekkora óta ágybavizelés (enuresis nocturna) megbetegedésben szenved, amelyet az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet 2012. június 11-én kelt zárójelentése is tartalmaz. A beszerzett szakvélemény szerint ezért indokolt számára gumilepedő vagy alsónadrágba helyezhető vizeletszívó betét biztosítása, a büntetés-végrehajtási intézetben alsó ágyon kell elhelyezni, gyakoribb fürdést igényel, és ágyneműjét is minimum hetente egyszer le kell cserélni, amennyiben nem használ alsóneműs betétet. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes a büntetés-végrehajtási intézetben a betegségét nem tudta eltitkolni, ebből adódóan konfliktusai voltak, és érzelmi terhet jelentett számára a megszégyenülés. Személyes nyilatkozata és az ügyben meghallgatott tanúk vallomása alapján arra a következtetésre jutott, hogy a betegség miatt indokolt alsóágyas elhelyezést, gumilepedő használatát, alsóneműs betétet, valamint az ágynemű állapotának megfelelő tisztántartását az alperes nem biztosította, ezzel megsértette a felperes emberi méltóságát. Az állapota a felperest olyan helyzetbe hozta, ami számára a fogvatartott társai előtt kellemetlenséget okozott, szégyenérzetet váltott ki, amiatt csúfolták. Azonban a felperes fenti érzései elsősorban a betegségéből adódó sorsszerű következményeknek tudhatók be, csak részben függenek össze azzal, hogy az alperestől a megfelelő ellátást nem kapta meg, és ezt az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kártérítés összecszerúsége körében értékelte. Ezzel együtt az alperesi mulasztást nem tekintette csekély jelentőségűnek. Megállapította, hogy a felperest ért pszichés terhelés részben áll okozati összefüggésben az alperesi magatartással, hiszen életszerű, hogy betegsége a fogvatartás során amúgy is kiderül a társai előtt, ettől sem az alsóágyas elhelyezés, sem a gumilepedő nem tudta volna megvédeni. Így a pszichés hátrányok és az alperes által tanúsított jogsértő magatartás tárgyi súlya együttes értékelésével 700.000 forint összegű nem vagyoni kártérítést fogadott el.

[5] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását kérte oly módon, hogy nem sértette meg a felperes emberi méltóságát, és kérte a felperes nem vagyoni kártérítés iránti igényének elutasítását. Amennyiben az ítéltábla a jogsértést megállapíthatónak tartja, akkor kérte, hogy az elsőfokú ítéletet akként változtassa meg, hogy a jogsértés megállapítása mellett a felperes nem vagyoni kártérítési igényét elutasítja, amennyiben pedig a szubjektív szankciót is megalapozottnak tartja, akkor kérte a nem vagyoni kártérítés összegének 100 forintra történő leszállítását.

[6] A felperes elhelyezési körülményei kapcsán továbbra is arra hivatkozott, hogy az így kialakult helyzet az alperesnek nem felróható. A börtönviszonyok objektív körülményeiért az alperes nem tehető felelőssé, mivel a telítettségi mutatók befolyásolására, illetve erre tekintettel a felperes elhelyezésének megváltoztatására nem lett volna lehetősége. Az elsőfokú ítélet a szubjektív szankció megállapításakor figyelmen kívül hagyta, hogy a befogadási kötelezettség megsértése és a személyiségi jogok megsértésétől való tartózkodás követelménye közötti ellentmondás feloldása nem jogalkalmazói feladat. Még ha a jogsértés megállapítható is, a Kúria, illetve az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatára figyelemmel az önmagában nem alapoz meg nem vagyoni kártérítést. A jogalkotó önálló jogintézményként ebből a célból létrehozta a kártalanítás lehetőségét, amellyel azonban a felperes nem élt. Az alperes hangsúlyozta, hogy a felperes sem a jogsértő elhelyezési körülmények folyamatosságát, sem a tényleges zárkalétszámokat nem bizonyította. Téves az elsőfokú ítélet alperesnél töltött napok számát rögzítő megállapítása is, miután perbeli időszakban a felperes az alperesnél összesen 865 napot tartózkodott, amelyből a „B” objektumi helyezés 642 nap, az „A” objektumban történt elhelyezés 223 nap volt. A „B” objektumi elhelyezés körében az alperes vitatta, hogy 12 fő tartózkodott volna zárkában, és hangsúlyozta, hogy ebben a körben a bizonyítás a felperest terhelte.

[7] A felperes betegsége kapcsán előadta, hogy az igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint a mentális, pszichés problémák nem a fogvatartás alatt keletkeztek, azokra a felperes gyógyszeres kezelést kapott, illetve kóros mértékű zavar aktuális állapotában nem áll fenn. Így sem károsodás, sem az alperesnek felróható jogsértés nem igazolt. Az elsőfokú bíróság aránytalan mértékben vette figyelembe a felperes személyes előadását, illetve azt sem mérlegelte, hogy jogellenesség a felperesi ellátás körében nem állapítható meg. Az alsóágas elhelyezés biztosításának részleges elmaradása nem áll arányban az ítéletben megállapított jogkövetkezménnyel, illetve ennek engedélyezése esetén sem szűnt volna meg a felperes szégyenérzete. A felperes személyes nyilatkozata szerint betegségét titkolta, tehát az annak jellegéből adódóan jelentett terhet számára. Ugyanakkor a szabadságvesztés büntetés letöltése során kényszerközösségbe került, ami önmagában azzal a következménnyel járt, hogy állapotát nem tudta tovább rejtegetni. Így a felperes szégyenérzete nem minősül az emberi méltóságot sértő, alperesnek felróható jogsértésnek, az az alperesen kívülálló, a betegség jellegéből és a közösségi elhelyezésből adódó objektív következmény. A zárkatársak gúnyolódása ugyancsak nem róható az alperes terhére.

[8] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

[9] Kiemelte, hogy nem kizárólag a szégyenérzet okán ítélte meg számára az elsőfokú bíróság nem vagyoni kártérítést, hanem az emberi méltósága megsértésére, az ellátások elmaradása miatt kialakult szégyenérzetre tekintettel. Arra hivatkozott, hogy a fellebbezés bírói mérlegelést támad, amire nincs lehetőség. Az elhelyezési körülmények kapcsán az adatok pontosítása pedig az elsőfokú ítélet meghozataláig lehetséges, az alperes korábban is jelezhetette volna azt, amit a fellebbezésben adott elő, de nem tette, így a polgári

perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 235. § (1) bekezdése alapján a fellebbezésben előadottakra már nem hivatkozhat.

[10] Az elsőfokú bíróság elutasította a felperes testi épség megsértésére, illetve a homoszexuális irányultságú személyekkel történt együttes elhelyezésére alapított keresetét, továbbá az 1.400.000 forintot meghaladó nem vagyoni kártérítés iránti igényt, és ezzel szemben fellebbezés nem érkezett, így ezen rendelkezések a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedtek, ezeket a továbbiakban nem kellett vizsgálni.

[11] A korábbi másodfokú eljárás során a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.573/2021/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, a fellebbezett rendelkezései közül a jogsértéseket megállapító rendelkezést hatályon kívül helyezte, az alperes marasztalását pedig 200.000 forintra leszállította.

[12] Az ítéltábla az iratok áttekintése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperes nem terjesztett elő megállapítási keresetet, ezért az ezzel kapcsolatos elsőfokú rendelkezést a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, a nem vagyoni kártérítés iránti igény kapcsán pedig az ítéletet érdemben felülbírált.

[13] A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria Pfv.III.20.428/2022/7. számú végzésével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[14] A Kúria megállapította, hogy a felperes 72. sorszámú keresetpontosításában – egyebek mellett – a túlsúlyfolság és a wc elhelyezése, valamint a betegsége kapcsán kialakult verekedések, külső és belső agresszió kapcsán az emberi méltóság megsértését jelölte meg a kereset jogalapjaként (Ptk. 76. §). Kérte a jogsértés megállapítását és az alperes kártérítés megfizetésére kötelezését. Erre tekintettel az ítéltábla tévesen állapította meg, hogy a felperesnek nem volt megállapítási keresete. A Kúria kifejtette, hogy ez lényeges eljárási szabálysértés, miután a jogsértés megállapíthatósága feltétele a személyiségvédelem egyéb jogi eszközei alkalmazhatóságának. A jogsértés megállapítására irányuló kereset elbírálása nélkül az egyéb szankciók alkalmazására sem kerülhet sor. A megismételt eljárásban az ítéltábla vizsgálni tartozik, hogy alapos-e a felperes megállapítási keresete, amennyiben igen, jogosult-e, ha igen, milyen összegű nem vagyoni kártérítésre.

[15] A megismételt eljárásban az ítéltábla arra a következtetésre jutott, hogy az alperes fellebbezése részben megalapozott.

[16] A felperes először 19.P.24.842/2015/5. számú jegyzőkönyvben adta elő, hogy megállapítást is kér, korábban ilyen nyilatkozatot nem tett. Ekkor a nyilatkozata azt tartalmazta, hogy sérült az emberi méltósága azzal, hogy a zárkának nem megfelelő a mérete, továbbá hogy annak ellenére, hogy egészségügyi problémái vannak, ezt az alperes nem veszi figyelembe, és nem biztosítja a megfelelő elhelyezést. Ezután a 11. sorszámú jegyzőkönyvben az eljáró bíró jelezte, hogy a kereset pontosításra szorul, ahogy a kereset hiányosságait az

alperes is kifogásolta ekkor. Ezután a felperes több nyilatkozatban keresetének ténybeli alapját többféleképpen is előadta, végül az elsőfokon eljáró bíró a 67. sorszámu jegyzőkönyvben felhívta, hogy a keresetét pontosítsa, jelölje meg pontosan, hogy a felperesnek milyen konkrét, határozott kereseti kérelmei vannak, vagyis milyen alperesi magatartás, magatartások miatt melyik személyiségi joga megsértésének megállapítását kéri. Tegyen arra is határozottan nyilatkozatot és terjesszen elő konkrét kérelmet, hogy milyen egyéb jogkövetkezmények alkalmazását kéri az egyes jogsérelmek megállapításán túl, illetve mennyi az a kártérítés, ami okozati összefüggésben áll az alperesi magatartással. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy szükséges véglegesíteni a kereseti kérelmet és egy egzakt, határozott kereseti kérelmet a bíróság elé terjeszteni, figyelemmel arra, hogy a viszonylag hosszú ideje folyamatban lévő perben a felperes többször pontosította, illetőleg módosította a keresetét. Erre a felhívásra terjesztette elő a felperes a 72. sorszámu beadványt, amelyben megjelölte végleges keresetét. Ennek második bekezdésében azt adta elő, hogy a túlzásfoltosság és a wc elhelyezése okán az emberi méltóság megsértését jelöli meg jogalapként (Ptk. 76. §). A betegsége miatt nem megfelelő ellátás, az abból származó pszichés terhelés és a homoszexuálisokkal történt elhelyezés kapcsán szintén a Ptk. 76. §-a alapján az emberi méltóság megsértését jelöli meg jogalapnak. A betegsége következtében kialakult verekedésekkel, a külső és belső agresszióval összefüggésben jogalapként megjelöli a Ptk. 76. §-a szerinti testi épség sérelmét is. Ezt követően a beadvány végén közölte, hogy a Ptk. 75. §-a, 76. §-a, 84. § (1) bekezdés a) és e) pontja, 339. § (1) bekezdése, 355. § (2) és (4) bekezdése, 359. § (1) bekezdése, 360. § (1) és (2) bekezdése, 232. § (1) és (3) bekezdése alapján kéri a jogsérelem megállapítását és az alperes kártérítés fizetésére kötelezését.

[17] A személyiségi jogsértés megállapítása a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően a személyiségi jogi jogsértés önálló szankciója, egy olyan megállapítási kereset, amelynek előterjeszthetőségét az anyagi jog biztosítja. Ugyanakkor a megállapításra irányuló kereseti kérelem esetén is figyelemmel kell lenni arra, hogy annak meg kell felelnie a Pp. 121. § (1) bekezdés e) pontjában írt, határozott kereseti kérelem követelményének, azaz a felperesnek kereseti kérelmében pontosan meg kell fogalmaznia, hogy minek a megállapítását kéri, az alperes mely konkrét magatartásával vagy mulasztásával mely személyiségi jogát vagy jogait sértette meg. A bíróság a Pp. 213. §-a és 215. §-a alapján – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – a megállapítási kereseti kérelemhez is kötve van, ezért azt a megállapítási kereseti kérelmet kell vizsgálnia, amelyet a felperes megjelölt. Következésképpen azt nem egészítheti ki, nem írhatja meg a felperes helyett, legfeljebb – annak terjedelmét nem érintve – pontosíthatja a megfogalmazást, illetve kevesebb, szűkebb megállapítást tehet. Ellenkező esetben ugyanis a bíróság jelölné meg a felperes helyett, hogy pontosan milyen megállapítást kér, amit a Pp. 3. § (1) és (2) bekezdése, illetve a 121. §-a, 213. §-a és 215. §-a folytán nem tehet meg.

[18] A felperes 72. sorszámu beadványban előterjesztett megállapítási kereseti kérelme nem éri el azt a pontosságot, amely alapján a bíróság megállapítási ítéletet tudna hozni. A felperes ugyan egyértelműen megjelölte a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontját és azt is, hogy kér megállapítást, de a megállapítási kereseti kérelem egyéb elemei hiányoznak. A megsértett személyiségi jogokat ugyan megjelölte, de nem a megállapítási kereset elemeként, hanem – ahogy maga is kifejezetten nyilatkozott – jogalapként, azaz a nem vagyoni kártérítési igénye jogalapként, ami kétségtelenül szükséges is a marasztalási keresethez. Nem jelölte meg ezen felül a megállapítási keresethez szükséges pontossággal azt sem, hogy az alperes

pontosan mely magatartása vagy mulasztása a megállapítás tárgya, beadványában pusztán visszautalt a korábbi nyilatkozataiban előadott tényelőadásaira. Tehát ítéleti rendelkező részt megalapozó pontosságú megállapítási kereseti kérelem ebben a beadványban sincs, enélkül pedig – a fent kifejtettekre tekintettel – ennek a kérelemnek nem lehet helyt adni, ezért az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a megállapítási rendelkezés körében a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a megállapítási keresetet elutasította.

[19] Az alperes ezenfelül nem vagyoni kártérítés iránt marasztalási keresetet is előterjesztett. Bár a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontjára tekintettel a nem vagyoni kártérítésnek nem feltétele a megállapítási kereset alapossága, de a felperesnek a nem vagyoni kártérítési igény esetén is meg kell jelölnie a megsértett személyiségi jogot vagy jogokat, illetve azt is, hogy az alperes ezeket mely magatartásával vagy mulasztásával sértette meg. Az ítéltábla álláspontja szerint a felperes által a perben tett nyilatkozatok, amelyek a nem vagyoni kártérítés iránti kereset ténybeli alapját tartalmazzák, a korábban előadott kereseti kérelem (összesszerűség) és a 72. sorszámú beadványban megjelölt jogalap a marasztalási kereset Pp. 121. § (1) bekezdés c) és e) pontjában előírt elemeinek összességében eleget tesznek, miután ebben az esetben nem minden tartalmi elem része a Pp. 121. § (1) bekezdés e) pontja szerinti határozott kereseti kérelemnek. Minderre tekintettel az ítéltábla arra a következtetésre jutott, hogy – a fellebbezés keretei között – a nem vagyoni kártérítésről hozott döntés érdemben felülbíráható.

[20] Az alperes fellebbezésében támadta az elhelyezési körülmények, azaz a túlszűfolttság és a wc nem megfelelő kialakítása miatti marasztalását. A Fővárosi Ítéltábla hangsúlyozza, hogy – a felperes hivatkozásával ellentétben – ebben a körben nem az alperest, hanem a felperest terhelte a részletes tényelőadási kötelezettség a Ptk. 76. §-a, 84. § (1) bekezdés e) pontja, 339. § (1) bekezdése és 349. §-a szerint. Tehát ahhoz, hogy a nem megfelelő elhelyezés miatti igényét eredményesen érvényesíthesse, a felperesnek nemcsak annak megfelelő részletességgel kell előterjesztenie a keresetét, hogy a Pp. 121. §-ának megfelelően, azaz a kereset tárgyalható legyen, hanem ki kell derülnie a nem vagyoni kártérítést megalapozó, általa előadott tényekből, hogy azok valóban személyiségi jogi jogsértést okoztak. A felperes a jogellenes magatartást a nem megfelelő elhelyezési körülményekben jelölte meg, de ebben a körben az egész per során csak azt az információt közölte, hogy az „A” objektumban tartózkodott 2013. november 27-től 2014. július 9-ig 3 személyes zárkában 6 m²-en – ahol a wc függönnyel volt elválasztva – és a „B” objektumban 2014. július 9-től 2016. május 17-ig 12 személyes zárkában 24 m²-en. Ugyanakkor ahhoz, hogy meg lehessen ítélni, hogy a fogvatartása valóban kimerítette-e a kínzás, az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát, azaz valóban olyanok voltak-e az elhelyezési körülmények a zárkákban, ahol a felperes a büntetését töltötte, ami nem vagyoni kártérítés megítélésére ad alapot, a felperes által megadottnál több adatra lett volna szükség.

[21] Az Európa Tanács tagállamai 1987. november 26-án aláírták a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt, amelyet Magyarország az 1995. évi III. törvénnyel hirdetett ki. Az 1. cikke alapján jött létre a CPT, azaz a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság. Ennek ajánlása szerint többszemélyes zárkák esetén az egy főre jutó minimális lélettér legalább 4 m² azzal, hogy az lélettérbe a

helyiségben található illemhely, tisztálkodó hely nem számítandó bele. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkével kapcsolatban kialakult ítélkezési gyakorlata ezt az ajánlást akként használja fel, hogy amennyiben megállapítható, hogy a zárka területéből az egy főre jutó élettér eléri a 4 m²-t, akkor a fogvatartás körülményeit nem tekinti egyezményt, azaz személyiségi jogot sértőnek, a túlszűfolttság extrém szintje pedig akkor áll fenn, ha a zárkában rendelkezésre álló élettér nem éri el a 3 m²-t, ez biztosan egyezményesértőnek minősül. A 3 és 4 m² közötti élettér esetén fennállhat az egyezményesértés, de ebben az esetben jelentősége van a fogvatartás egyéb körülményeinek is. Tehát ahhoz, hogy meg lehessen állapítani, hogy a felperes esetében fennáll-e személyiségi jogot sértő helyzet, azt kellene tudni, hogy a felperes által lakott zárkákban mennyi volt az egy főre jutó élettér, ez azonban a felperes által keresetének alapjaként előadott tényekből nem derül ki, mivel a felperes csak azt közölte, hogy melyik időszakban milyen alapterületű és hány fős zárkában élt, de azt nem, hogy az adott zárkákban ténylegesen hány fő volt elhelyezve. Az alperes a felperes tényelőadását annyiban kiegészítette, hogy megjelölte, mikor, melyik zárkában tartózkodott a felperes, de ebből szintén nem derült ki, hogy ténylegesen hány fő volt ott egy-egy időszakban. Az alperes a 2. sorszámú beadványában kifejezetten vitássá tette, hogy a „B” objektumban valóban 12 fős elhelyezésre került volna sor, azt adta elő, hogy a zárkák normative 6, ténylegesen 8 vagy 10 fő befogadását biztosították, és azt is kiemelte, hogy az átlagos zárka létszámadatokat a keresetpontosítás nem tartalmazza, a bizonyítás ebben a körben a felperest terheli. Korábban az alperes csak arra tett nyilatkozatot, hogy akkor is köteles volt elhelyezni a felperest, ha a mozgástér nem érte el a 3 m²-t, ugyanakkor az ítéltábla kiemeli, hogy a személyiségi jogi jogsértés szempontjából nem az IM rendelet szerinti mozgástér mérete vizsgálendő, mert ez a rendelet definíciója szerint a zárka berendezési tárgyakkal csökkentett egy főre jutó alapterülete, hanem az élettér, amely esetben csak az illemhely és a mosdó területe lenne levonható. Ezzel együtt a ténylegesen elhelyezett fogvatartotti létszám nélkül a magyar jogszabályokban, a 6/1996. (VII. 12.) IM rendeletben és a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet korábbi időállapotában előírt mozgástér sem számítható ki. A tényleges létszámmal kapcsolatban azonban sem felperesi, sem alperesi előadás nem volt. A 19.P.24.842/2015/25. számú jegyzőkönyv szerint az alperes jelezte, hogy nem kellően pontos a felperes keresete, az eljáró bíróság is tájékoztatta a felperest, hogy a keresete pontosításra szorul, és fel is hívta arra, hogy minden egyes kereseti kérelemre lebontva részletesen jelölje meg, hogy a jogsértés miben merült ki és mennyi ideig állt fenn, továbbá a felperes mely személyiségi jogát sértette az alperes. További keresetpontosítási felhívás szerepel a 19.P.24.842/2015/35. és a 19.P.24.842/2015/67. számú jegyzőkönyvben is, ugyanakkor ezzel összhangban előadott, megfelelően részletes kereset végül az elhelyezés kapcsán nem készült. A 19.P.24.842/2015/47. számú jegyzőkönyv szerint az elsőfokú bíróság tájékoztatta a felperest, hogy az általa állított tények tekintetében a bizonyítási kötelezettség a felperesen van, majd az 19.P.24.842/2015/51. számú jegyzőkönyvben ismételt jelezte a bizonyítási terhet.

[22] A Fővárosi Ítéltábla mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperes sem az „A”, sem a „B” objektum kapcsán nem adta elő azokat a tényeket, amelyek alapján akár az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára és a 32/2014. (XI.13.) AB határozatban kifejtettekre, akár a magyar végrehajtási jogszabályokra tekintettel összességében meg lehetne ítélni, hogy az elhelyezési körülmények személyiségi jogot sértettek-e, avagy sem, annak ellenére, hogy a kereset pontatlanságát az elsőfokú eljárásban mind a bíróság, mind – a felperes fellebbezésében foglaltakkal szemben – az alperes jelezte. Ezért a nem megfelelő elhelyezésre alapított nem vagyoni kárigény körében a Fővárosi

Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a felperes ezen keresetét elutasította.

[23] A felperes egészségügyi állapotával kapcsolatos ellátás hiányosságaira alapított kereset körében a Fővárosi Ítéltábla nagyrészt egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével, amely a fellebbezésben foglaltakkal azonosan tartalmazza, hogy az alperes bármilyen mulasztásától függetlenül a börtönkörülmények okán a felperes éjszakai bevizelése a zárkatársak számára biztosan kiderült volna, így az ezzel kapcsolatos szégyenérzete, illetve megalázottság érzése nem az alperes jogellenes magatartásából, hanem a börtönviszonyokból és a kényszerközösségből adódott, ez az alperes terhére nem róható, ahogy a zárkatársak ezzel kapcsolatos viselkedése sem. Abban is egyetértett a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bírósággal, hogy az alperesnek lehetősége lett volna arra, hogy a felperes helyzetét elviselhetőbbé tegye, és a betegségéből eredő negatív következményeket csekély ráfordítással csökkentse, ha a felperesnek gumilepedőt biztosít, az ágynemű mosását gyakrabban elvégzi, illetve odafigyel arra, hogy az alsóágyas elhelyezés valóban megtörténjen. Ezek közül egyik intézkedés sem olyan, amely a büntetés-végrehajtás rendjét megzavarná, vagy az alperes részéről jelentős anyagi vagy személyi erőforrást igényelne. Ráadásul a felperes személyi anyagában mind a gumilepedő használatával, mind pedig az alsóágyas elhelyezéssel kapcsolatban orvosi dokumentumok is rendelkezésre állnak, amelyek ezzel összefüggő ajánlásokat fogalmaznak meg, de ezek – a felperes betegségét ismerve – józan ésszel is belátható intézkedések. A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy maga az alperes sem tudott olyan, a büntetés-végrehajtás céljával összhangban lévő indokot megjelölni, amely miatt ezen könnyítéseket ne lehetett volna megtenni a felperes érdekében, ilyenre a fellebbezésében sem hivatkozott. Ezért az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy ezen könnyen kivitelezhető intézkedéseket az alperes elmulasztotta, és hozzájárult ahhoz, hogy a felperes betegségének elviselése a szükségesnél terhesebb legyen, és ezáltal megsértette az emberi méltóságát.

[24] Ugyanakkor a Fővárosi Ítéltábla arra a következtetésre jutott, hogy bár az elsőfokú bíróság is úgy értékelte, hogy a felperesben kialakult szégyenérzet és megalázottság érzés elsősorban a betegségéből adódó sorsszerű következményeknek tudható be, és csak kisebb részben enyhíthetett volna ezen a fenti alperesi beavatkozás, az összecszerűség körében ezen megállapításából mégsem a megfelelő következtetést vont le. A felperest a betegsége miatt ért hátrányokban túlnyomó szerepet valóban egyrészt a sorsszerű megbetegedés, másrészt a börtönkörülmények kényszerközösség jellege játszott, és ehhez képest az alperes által elmulasztott intézkedések a felperes fizikai jólétét ugyan elősegítették volna, de éppen a betegséggel kapcsolatos szégyenérzeten nem tudtak volna érdemben enyhíteni. Ezért az elsőfokú bíróság által megállapított 700.000 forint nem vagyoni kártérítés eltúlzott. A felperes hivatkozásával ellentétben a másodfokú eljárásban lehetőség van a megállapított tényekből – azok megváltoztatása nélkül – eltérő következtetés levonására, akár az ítéletben írtak felülmérlegelésére, és ezen felülbírálati jogkörében az ítéltábla az elsőfokú bíróság által megállapított összegnél alacsonyabban, mindössze 200.000 forintban tartotta elfogadhatónak a hátrány kompenzálására alkalmas nem vagyoni kártérítést. Minderre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét az egészségügyi ellátás kapcsán a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és a nem vagyoni kártérítés összegét leszállította.

[25] A felperes a 2.015.000 forint összegű keresetéhez képest összesen 200.000 forint értékben, tehát 10%-ban lett pernyertes, így a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint arányosan köteles megfizetni a nagyobb részben pernyertes alperes felmerült perköltségét. A 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően így az alperest az elsőfokú eljárásra megilleti a pertárgyértékhez képest kiszámított összeg 90%-a. A felperes a 19.P.24.842/2015/72. számú beadványban akként nyilatkozott, hogy a két megjelölt számla alapján kéri a 40.000 forint áfamentes ügyvédi munkadíj megállapítását, és a csatolt számlákra tekintettel ezt az ítéltábla az IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján elfogadta, a felperes azonban ennek csak 10%-ára tarthat igényt. Ugyan a képviselő utalt arra, hogy a felperes ezt megelőző jogi képviselési költségét is figyelembe kell venni, de korábban a felperest pártfogó ügyvéd képviselte, tehát az összeg növelésére ezen az alapon nincs lehetőség. Így összességében a felperes az alperesnek 86.675 forint elsőfokú perköltséget köteles megfizetni. A másodfokon vitatott érték 1.400.000 forint volt, és ebből 1.200.000 forint erejéig az alperes fellebbezése eredményre vezetett, azaz a fellebbezési eljárásban az alperes 85%-os mértékben tekinthető pernyertesnek. Ezért az IM rendelet 3. § (1) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján meghatározott jogtanácsosi munkadíj 85%-ára tarthat igényt. A felperes a másodfokú eljárásra ügyvédi munkadíj igényt nem jelölt meg, így az ítéltábla a Pp. 79. § (1) bekezdésének megfelelően ennek összegét szintén a fenti jogszabályhelyek alapján határozta meg azzal, hogy a felperes ennek 15%-át igényelheti. Mindezek alapján a másodfokú eljárásban a felperes köteles az alperesnek 24.500 forint jogtanácsosi munkadíjat megfizetni. A Kúria a felperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét 25.400 forintban állapította meg, a felperes ennek 15%-át igényelheti a másodfokú eljárás során kialakult pernyertességének mértékével egyezően, azaz az alperes köteles a felperesnek 3.810 forint felülvizsgálati költséget megtéríteni.

[26] Az elsőfokú eljárásban felmerült összesen 229.918 forint állam által előlegezett költség, amellyel kapcsolatban az ítéltábla arra következtetésre jutott, hogy nem indokolt annak egy részét sem az alperesre terhelni, miután azon hátrányok megállapításához, amelyet végül a bíróság jogerősen elfogadott, és amelyekkel kapcsolatban a felperes pernyertes lett, nem volt szükség a szakértői véleményre, a jogsértés fennállását a rendelkezésre álló orvosi és büntetés-végrehajtási iratok, a felperest ért hátrányokat pedig a felperes személyes előadása, a tanúk, illetve a józan ész szabályai alapján is meg lehetett állapítani. Emiatt az orvosszakértő által vizsgált kérdések tekintetében a felperes teljes mértékben pervesztesnek tekintendő, azonban a részére engedélyezett teljes személyes költségmentességre tekintettel a költség megfizetésére a Pp. 84. § (1) bekezdés b) pontja és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése alapján nem köteles.

[27] A 120.900 forint kereseti illeték viselésére 90%-10%-os arányban, a 112.000 forint fellebbezési és 111.100 forint felülvizsgálati illeték viselésére pedig 85-15%-ban lennének kötelesek a felek, azonban azt a felperes a Pp. 84. § (1) bekezdés a) pontja és az IM rendelet 13. § (1) bekezdése, az alperes pedig az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 4. § (1) bekezdés és 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján nem köteles megtéríteni, az IM rendelet 14. §-ának megfelelően mind a kereseti, mint a fellebbezési és a felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

Budapest, 2023. február 21.

dr. Hóbl Katalin s. k.
a tanács elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szentpáli Judit bíró helyett is

dr. Szabó Csilla s. k.
előadó bíró

dr. Szentpáli Judit s. k.
bíró